

'de Opleiders'

Ton Mars

(docent Academie Minerva Groningen)

Manja van der Storm

'De Ontmoeting' 1994

muurtekening siberisch krijt

Ontmoetingen op het witte plein. *(een verslag)*

'Zijn wij niet sprokkelaars van tijdelijkheid, maar vergroeiën onze ontmoetingen niet als twijgen en takken tot één gekruind vlechtwerk?'

Deze om instemming vragende woorden sprak Anthony (Mink) Swindon uit tijdens een ontmoeting met twee andere, gecreëerde gesprekspartners (1). 'De ontmoeting' verschijnt in deze uitspraak als een overgankelijk moment, waarin de zin van ons bestaan gestalte krijgt. Dit beeld geeft voor mij zicht op de betekenis van kunst, want zowel haar oorsprong als ook haar toekomst liggen in de ontmoeting. Kunst scheidt beelden uit en in ontmoetingen.

Deelname aan dit project maakt verschillende soorten ontmoetingen mogelijk. Deze eerste tentoonstelling, uit een reeks van vier, stelt mij aan U voor als 'opleider'. Ik heb deze term nooit in verband gebracht met mijn functioneren op de Academie voor Beeldende Kunsten. In plaats van opleider zie ik mijzelf als begeleider en als inleider: begeleider van individuele ontwikkelingsprocessen en inleider in het algemene gedachtengoed van de beeldende kunst. Dit doe ik vanuit inzichten die ik heb gewonnen uit mijn eigen kunstenaarschap en dat van anderen. Nu sta ik hier echter ook als 'keuze-heer'. Het liefst zie ik mijzelf als collega van Manja van der Storm, die ik heb gevraagd om samen met mij aan dit project deel te nemen. Voor mij betekent deze tentoonstelling een vervolg op de ontmoetingen, die ik met haar en haar werk had op de academie. Daarnaast is dit ook een ontmoeting geworden met een nieuw spoor in haar werk. Tot voor kort maakte zijn haar tekeningen met siberisch krijt op papier. Nu heeft ze echter voor ons een tekening met hetzelfde materiaal direct op de muur gemaakt, met als titel *'De Ontmoeting'*.

Van enkele ervaringen, die ik heb opgedaan in ontmoeting met deze muurtekening, heb ik woorden gemaakt. Hier zijn ze neergeslagen, samen met een reproductie van de tekening, als document van dit treffen.

Bij het betreden van de tentoonstellingsruimte ontmoet ik meteen de leegte. Er staan geen dingen; er hangen geen dingen. Door een halve draai die ik in het midden van de ruimte maak verschijnen twee zwarte vormen in

mijn blikveld. Ze zijn getekend op de muur tegenover mij, ongeveer een halve meter boven de vloer en naast de deuropening, waardoor ik zojuist ben binnengekomen. Gefixeerd in elkaars nabijheid en omgeven door het wit van de muur, zijn ze eigenaardig gevormde projecties van twee ogen-blikken. Vanaf waar mijn rug de muur beroert, geef ik mijn ogen een uiterst perspectief in de zaal om de beeldruimte van de tekening af te tasten. Ik zie het grijs in het zwart van de vormen en ervaar volume. Ik verken het wit van de muur tussen en om de vormen en ervaar atmosfeer. Ik tast met mijn blik omhoog en ervaar weer de witte muur tot aan de grens van het plafond. Van linksboven glij ik met mijn blik naar beneden over de zwarte vorm en ga vanaf de vloer weer omhoog over de rechthoek. Zo traceer ik een golfbeweging. Mijn nieuwsgierigheid absorbeert mijn distantie en van uiterst nabij ontmoet ik de materialiteit van het bestaan van de vormen. Ik leer de vetheid en dichtheid van het zwart kennen dat in kruimelige scherpte zich hard aftekent tegen de witte achtergrond. Ik zie hoe het siberisch krijt in het licht geaccidenteerde oppervlak van de muur is gewreven. Het zwart is niet alleen aangebracht op, maar ook in de muur, waardoor het plastisch wordt en ondoordringbaar. Naar binnen toe, waar de vetheid langzaam overgaat in schraalheid en waar het zwart krijterig en doorschijnend wordt, wijkt mijn eerder opgebouwde gevoel van intens zwarte massa voor de ervaring van lichtheid in het bijna substantiële en ragfijne grijs. Het binnenste van de hardgerande vorm herken ik nu als een vlek die amorf is en aanvoelt als een tere plek. Het is een wonderlijke ervaring om opnieuw langzaam achterwaarts lopend en dan stilstaand, de twee zwarte vormen opeens als verbeelde wezens te zien en ze waar te nemen in hun herkomst uit het weke en het vloeïende, uit het versteende en het verschaalde. Door ze te benaderen waren ze naar mij toegekomen; door toewijding opende ik hun vanzelfsprekendheid. Vanaf dat ogenblik, opnieuw midden in de ruimte staand, lijken de vormen opeens van links naar rechts gekomen en zo stilgezet, dat ze de witte muur transformeren in een ontmoetingsruimte, waarin 'stand-beelden' verschijnen, die verschillende en tegenstrijdige gevoelens uitdrukken. De witte muur is als een plein geworden, waar betekenissen kristalliseren uit de aard van de ontmoetingen die er plaatsvinden. Maar ook dient zich nu het beeld van een

spiegeling aan. De twee vormen lijken langs de diagonalen gespiegeld te zijn en vormen in het tussenliggende wit een denkbeeldige kruising. Gelijkenis en gelijkheid verstrengelen het eenvoudige met het tweevoudige in een continue overgankelijkheid. In deze opstapeling van ervaringen en slingering van beelden die in mijn ontmoeting met de twee zwarte vormen ontstaan, word ik opnieuw geconfronteerd met het sobere karakter van de tekening. Nu besef ik ook, dat de selectieve inzet van beeldende mogelijkheden wat betreft vorm, kleur en textuur, in relatie met deze architectonische ruimte, er voor zorgt dat ik de tekening kan zien als een stilgevallen moment, waarin betekenissen zich losmaken uit een tweedimensionaal, materieel bestaan. Die plotselinge aanraking met geopende mogelijkheden voltrekt zich niet op de muur in een figuratieve afbeelding, maar ontstaat tijdens mijn verkennen, in mijn lopen en wenden, in mijn stilstaan en keren. Van toeschouwer ben ik deelnemer geworden, die door fysieke bewegingen te maken geestelijke bewegingen in gang heeft gezet. Zoals opeens het zwart van de vormen in dialoog met de witte muur kleurtonen van de architectonische ruimte activeert, zo ook kunnen de vormen betekenisschakeringen in een mentale ruimte evoceren.

In ontmoeting met deze tekening voel ik mij getroffen in mijn bestaan. De tekening trekt mij aan en stoot mij af. Ze speelt in op mijn gevoel en diept uit mijn geest. Ze maakt me tot buitenstaander en tot deelgenoot, overeenkomstig mijn inzet. In de bestaanswijze van deze tekening ontmoet ik aspecten van mijn eigen bestaan en tegelijkertijd haar existentiële oorsprong.

Ton Mars (2)

Noten:

1. Anthony (Mink) Swindon is één van de personages die een rol spelen in de teksten die vaak mijn beeldende werk vergezellen.
2. De tekst is uitgesproken tijdens de opening van de tentoonstelling 'De Opleiders' op 16 januari 1994 en is daarna geredigeerd.